

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 64
van **ARNOUT COEL**
datum: 29 november 2019

aan **MATTHIAS DIEPENDAELE**

VLAAMS MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED

Kasteel van Horst - Restauratie

Het Kasteel van Horst is tot op heden gesloten voor het publiek omwille van de openbare veiligheid sinds de gedeeltelijke instorting van een historische latrine in 2017. De uitvoering van consolidatie- en restauratiewerken op korte termijn is noodzakelijk om verder verval van het Kasteel van Horst te vermijden en om de site opnieuw toegankelijk te maken voor het publiek.

Op 24 mei 2019 keurde de toenmalige Vlaamse Regering de meerjarenpremieovereenkomst 'cluster open erfgoedsites Kasteel van Horst, Fort Napoleon en Kasteel van Beauvoorde (2020-2023)' goed. Binnen de meerjarenpremieovereenkomst heeft Herita vzw als beheerder van de sites de taak om de toekomst van deze monumenten veilig te stellen.

1. Kan de minister de huidige stand van zaken bezorgen van de consolidatie- en restauratiewerken die noodzakelijk zijn voor het behoud van het Kasteel van Horst? Graag een overzicht van de reeds afgeronde werken, de geplande werken en eventuele bijkomende investeringen.
2. Is er sinds het aantreden van de minister overleg geweest tussen zijn diensten en Herita vzw omtrent de site van het Kasteel van Horst? Zo ja, wat waren de resultaten van dit overleg?
3. Is er sinds het aantreden van de minister overleg geweest tussen zijn diensten en het gemeentebestuur van Holsbeek omtrent de site van het kasteel van Horst? Zo ja, wat waren de resultaten van dit overleg?
4. Heeft de minister zicht op een mogelijke timing voor de heropening van de site voor het grote publiek?

ANTWOORD

op vraag nr. 64 van 29 november 2019

van **ARNOUT COEL**

1. Nadat een deel van het metselwerk van de latrine in 2017 losgekomen was, liet Herita onderzoeken uitvoeren naar de stabiliteit van de houtconstructies en van het metselwerk. Op basis van de inspectierapporten van Monumentenwacht Vlaams-Brabant en op advies van de stabiliteitsingenieur, werd het kasteel effectief om veiligheidsredenen gesloten voor regulier publieksbezoek. Herita houdt ook de poort naar het opperhof voorlopig dicht want de toegangsbrug is in slechte staat is en zowel veiligheid als optimale beleving van de site zijn van het allergrootste belang.

De instandhoudingsproblematiek valt niet op te lossen met enkele kleine ingrepen en vergt een overkoepelende aanpak. Herita maakte daarom een beheersplan op voor het kasteel en voor het Wagenhuis met als doelstelling open erfgoed te worden. Het agentschap Onroerend Erfgoed keurde het beheersplan goed op 8 augustus 2018 en erkende de site als open erfgoed.

Op 24 mei 2019 gaf de Vlaamse Regering haar goedkeuring over de meerjarenpremieovereenkomst voor werken aan de open erfgoedsites van dit kasteel, van het Fort Napoleon en van kasteel Beauvoorde.

Dit jaar slaagde de organisatie er in om uit de langdurige impasse met de opdrachthoudend architect te geraken, waardoor Herita als bouwheer het volledige beheersdossier weer volledig naar zich toe kan trekken. Daarmee is alles in gereedheid gebracht om de urgente beheersproblematiek aan te pakken, zoals vastgelegd in de meerjarenpremieovereenkomst.

Een definitief dossier voor de uitvoering van de vooronderzoeken in 2020, zoals voorzien in de overeenkomst, moet op uiterlijk 15 maart 2020 ingediend zijn bij het agentschap. Behoudens fundamentele opmerkingen zal het agentschap het dossier uiterlijk op 15 juni 2020 aan mij ter goedkeuring voorleggen. Na ondertekening van het premiebesluit krijgt Herita binnen de 14 kalenderdagen de kennisgeving ervan.

De start van de vooronderzoeken is gepland in het najaar van 2020 en de resultaten zullen bekend zijn in de loop van 2021. Concreet gaat het om een bouwhistorisch onderzoek en om bijkomende stabiliteitsonderzoeken naar de funderingen en de houtstructuren voor de donjon, kapel en traphal. Daarnaast wordt ook een kleurenonderzoek naar de gewelfschilderingen in de donjon en de kapel uitgevoerd en zijn er adviesonderzoeken gepland voor de restauratie en behandeling van de zouten, mortels en bak- en natuursteen. De geplande energieaudit van het kasteel moet inzicht geven in de nodige maatregelen ter consolidatie van waardevolle interieurelementen zoals de stucwerkplafonds van Jan Christiaan Hansche en de muurschilderingen. De geplande vooronderzoeken in de noordvleugel van het kasteel omvatten dan weer een monitoring en onderzoek naar de scheefstand en stabiliteit van onder meer de ronde toren en de houtstructuren (dak en vloeren). Tot slot is er materiaaltechnisch onderzoek voorzien naar de afwerkingslagen van o.m. het stucwerk van Hansche en van de renaissancistische muurschilderingen, alsook adviesonderzoeken naar de behandeling en restauratie van de zouten, mortels en bak- en natuursteen van de noordvleugel.

Na het akkoord met de opdrachthoudend architect eerder dit jaar, heeft Herita meteen werk gemaakt van het dossier voor de restauratie van de torenspits en de aanleg van een werkdam in de vijver, rondom het kasteel. De uitvoering van deze werken zullen op het terrein zichtbaar zijn vanaf het voorjaar van 2020, met onder meer de afname van de torenspits. Hiervoor kende ik een erfgoedpremie toe van 35.777,00 euro.

Vanaf najaar 2021 starten dan de effectieve restauratiewerken aan het kasteel. Dat dossier volgt hetzelfde parcours en dezelfde timing (15 maart 2021- 15 juni 2021) als het dossier van de vooronderzoeken in 2020. De restauratiewerken in 2021 omvatten in eerste instantie de restauratie en consolidatie van de toegangsbrug en -poort. Dat laat toe dat aannemers gemakkelijker en veilig toegang krijgen tot de binnenkoer voor het uitvoeren van de werken. Daarnaast wordt vanaf dat jaar de iconische donjon van het kasteel aangepakt. Die restauratie omvat de nodige stabiliteitswerken en de restauratie van de schil en van de afwerkingslagen met gewelfschilderingen. Binnen deze fase worden ook de kapel, het trappenhuis en de kaaimuur onder handen genomen. Bij het afronden van deze restauratiefase (voorzien eind 2024) zal het kasteel terug deels toegankelijk zijn voor het publiek.

In het najaar van 2022 wordt de restauratie van de noordvleugel aangevat. Deze fase omvat werkzaamheden aan de ruwbouw en de schil van het kasteelvolumen. Er worden metselwerken, dakwerken en werken aan het schrijnwerk uitgevoerd. De resultaten van de energieaudit (2020) maken het mogelijk om dan energetische ingrepen uit te voeren. De afronding van deze restauratiefase is voorzien eind 2025.

In de laatste fase van de meerjarenpremieovereenkomst, vanaf najaar 2023, worden de renaissance-interieurs van de noordvleugel gerestaureerd. Dat omvat de consolidatie en restauratie van voormelde stucwerkplafonds van Jan Christiaan Hansche, alsook de muurschilderingen. In 2023 wordt ook het binnenhof onder handen genomen, met aandacht voor de toegankelijkheid van de site voor andersvaliden. Daarnaast worden de nodige technieken voorzien die noodzakelijk zijn voor een volwaardige en eigentijdse publiekswerking.

Conform de bepalingen in het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 kan ik gedurende de looptijd van de meerjarenpremieovereenkomst 2020-2023 geen bijkomende erfgoedpremies toekennen voor het beschermde erfgoed dat voorwerp uitmaakt van die overeenkomst. In afwijking kan wel één bijkomende erfgoedpremie worden toegekend op het einde van de looptijd van de overeenkomst, ter financiering van onvoorzienbare meer- en bijwerken. Het bedrag bedraagt dan ten hoogste 5% van de totale, subsidieerbare kostprijs van de werkzaamheden die omschreven zijn in de meerjarenpremieovereenkomst, en maximaal 250.000 euro.

Er is ook de eenmalige kapitaalinjectie van 3.730.000 euro een Herita die onder meer ook benut wordt voor het restaandeel van de werken uit de meerjarenpremieovereenkomst.

Herita start zelf in 2020 met een fondsenwervingscampagne voor Horst, naar aanleiding van de afname van de torenspits. Dat moet ook het eigen aandeel van Herita als bouwheer mee helpen financieren.

2. Er was nog een overleg op 4 december. De opvolging van het beheer van de sites is een vast agendapunt.
3. Op 4 oktober 2019 vond een overlegvergadering plaats met Herita en de administratie ter voorbereiding van de uitvoeringsdossiers van de vooronderzoeken aan de kasteelsite in 2020. Op 15 oktober bezorgde Herita het uitvoeringsdossier aan het agentschap dat erna in overleg nog beperkte aanpassingen kende. Tegen het jaareinde bezorgt het agentschap een advies hierover.

Op 4 december gaf het agentschap een gunstig advies met voorwaarden op de aanvraag voor de omgevingsvergunning voor de afname van de torenspits.

4. Herita hecht veel belang aan de openstelling van het erfgoed dat ze beheert. Daarom werd vorig jaar het nodige gedaan om de erkenning als Open Erfgoed te bekomen voor het kasteel van Horst.

Het kasteeldomein met bossen, wandelpaden en vijvers blijft permanent toegankelijk voor het publiek, uitgezonderd het opperhof zelf. Het Wagenhuis met de brasserie is doorheen het jaar open en het bezoekerscentrum is tijdens het toeristisch seizoen open van april tot eind september.

Daarnaast bracht Herita een groep lokale gidsen en vrijwilligers samen in het Horstgenootschap om als erfgoedgemeenschap de kasteelsite levendig te houden tijdens de restauratiewerken. Bezoekers worden verwelkomd met thematische wandelingen, lezingen en workshops tijdens evenementen zoals de jaarlijkse Erfgoeddag en Open Monumentendag. In het Huis van het Horstgenootschap is toeristische informatie zoals wandel- en fietskaarten en streekproducten te verkrijgen.

Na oplevering van voormelde werken zal het kasteel opnieuw integraal toegankelijk zijn voor het brede publiek.

Naast publiekswerking zet Herita ook in op het delen van kennis en expertise van haar eigen ervaringen en erfgoedprojecten. Daarom voorziet Herita om gedurende de uitvoering van de werken bezoeken te organiseren voor zowel binnen- en buitenlandse erfgoedspecialisten, erfgoedorganisaties en academische opleidingen als voor het grote publiek tijdens open wervendagen en Open Monumentendag. Een cruciale voorwaarde daarbij is dat de veiligheid van bezoekers, gidsen en vrijwilligers voldoende verzekerd moet zijn en dat er voldoende te beleven valt om een bezoek aantrekkelijk te maken.